

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
(КЕРОВАНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ)**

Івано-Франківськ

2016

Програма навчальної практики (кероване спостереження) : [навчальне видання для спеціальностей 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)), 035 Філологія (Мова і література (англійська))] / Розробник: І.М. Романишин. – Івано-Франківськ : Бойчук А.Б., 2016. – 40 с.

Рецензенти:

Троценко О.Я. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Таран О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови та методики викладання Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Програма навчальної практики розроблена з метою організації та забезпечення процесу набуття студентами практичних умінь і навичок ведення спостереження за навчальним процесом з англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах. Вона містить методичні рекомендації щодо діяльності усіх учасників практики (студентів-практикантів, керівників-методистів практики від навчального підрозділу, керівників практики від навчального закладу та бази практики), завдання для керованого спостереження, інформацію про форми та методи контролю, порядок звітування про результати практики та критерії її оцінювання, а також перелік рекомендованої літератури, самостійне опрацювання якої студентами уможливить успішну реалізацію програми.

Програма затверджена на засіданні кафедри англійської філології (протокол від 08 грудня 2016 р. №4).

Рекомендовано до друку вченою радою факультету іноземних мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол від 14 грудня 2016 року №2).

ВСТУП

Відповідно до навчального плану навчальну практику (кероване спостереження) проходять студенти 2-го курсу спеціальностей 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)), 035 Філологія (Мова і література (англійська)), які є учасниками спільного проекту Міністерства освіти і науки України та Британської Ради в Україні «Шкільний вчитель нового покоління». Практика відбувається упродовж навчального року в загальноосвітніх навчальних закладах, які визначені базами практики відповідно до Угоди про співпрацю між ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Департаментом освіти та науки Івано-Франківської міської ради.

Схематичний опис навчальної практики подано в Додатку А.

Мета і завдання практики

Мета практики – надати студентам можливість спостерігати за роботою досвідчених вчителів та пов'язати набутий досвід з навчальним матеріалом першого року вивчення курсу методики.

Завдання практики:

- отримання студентами основної інформації про професію вчителя англійської мови та оволодіння первинними навичками професійної діяльності
- отримати нові знання, уміння і навички при виконанні конкретних практичних завдань із керованого спостереження, що відповідають змісту Модулів 1 і 2 Програми з методики навчання англійської мови
- поглибити знання, уміння і навички при виконанні індивідуальних завдань
- сформуванню вміння спостерігати за окремими аспектами роботи вчителя та учнів на уроках англійської мови та робити узагальнення.

Основними обов'язками студентів є:

- Відвідувати базу практики відповідно до розкладу навчальної практики (див. Додаток Б)
- Вести спостереження за діяльністю вчителя та учнів на уроках англійської мови, виконуючи практичні та індивідуальні завдання
- Брати активну участь в обговоренні результатів спостереження на заняттях з методики навчання
- Брати участь в ознайомлювальних екскурсіях на базі практики
- Опрацювати рекомендовану літературу (див. нижче)
- Звітувати про хід практики та її результати
- Пройти інструктаж (див. Додаток Д).
- Дотримуватися правил техніки безпеки, внутрішнього розпорядку бази практики, етики взаємовідносин між учасниками практики
- Подати відгук про практику (див. Додаток Г).

Керівник-методист практики від навчального підрозділу повинен:

- Ознайомити студентів з розкладом навчальної практики
- Ознайомити студентів із завданнями для керованого спостереження
- Супроводжувати студентів під час відвідання ними уроків, інших запланованих заходів
- Надавати студентам організаційну та методичну допомогу до та після спостережень
- Вести контроль за веденням щоденника з практики (див. Додаток В)
- Перевірити та оцінити підсумковий звіт про виконання студентом програми навчальної практики.

Керівник практики від навчального підрозділу повинен:

- Організувати навчальну практику (розподілити студентів за базами практики відповідно до наказу ректора, провести настановну конференцію)
- Ознайомити студентів, керівників-методистів від навчального підрозділу та баз практики з програмою практики, специфікою її проходження
- Затвердити підсумковий звіт про виконання студентом програми навчальної практики
- Виставити підсумкову оцінку з практики відповідно до розроблених критеріїв
- Підвести підсумки практики на нараді з підведення підсумків практики
- Відзвітувати про результати практики керівнику практики навчального закладу.

Керівник-методист від бази практики повинен:

- Ознайомити студентів із специфікою роботи навчального закладу
- Провести інструктаж з техніки безпеки
- Розподілити студентів за менторами (вчителями англійської мови) відповідно до розкладу практики
- Організувати та провести ознайомлювальні екскурсії на базі практики
- Здійснювати контроль за веденням щоденника з практики
- Затвердити підсумковий звіт про виконання студентом програми навчальної практики.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Під час навчальної практики студенти виконують конкретні практичні завдання (Див. Таблицю 1), які покликані поглибити розуміння раніше вивченого на практичних заняттях навчального матеріалу, сформувати вміння вести кероване спостереження та слугувати містком до опанування новим навчальним матеріалом, який міститься у Модулях 1 і 2 Програми з методики навчання англійської мови. Практичні завдання запозичені /адаптовані з цієї програми, яка була укладена в рамках спільного проекту Британської Ради в Україні та Міністерства освіти і науки України «Шкільний вчитель нового покоління».

Таблиця 1. Завдання для спостереження

№ п/п	Назва завдання	Розділ модуля	Модуль Програми з методики навчання
1	Типи учнів	1.1 Психологічні чинники у вивченні англійської мови	1. Розуміння учнів та процесу учіння
2	Мотиваційні стратегії		
3	Урахування потреб учнів з різними стилями навчання		
4	Можливості щодо оволодіння іноземною мовою	1.2 Оволодіння іноземною мовою	
5	Види діяльності, що сприяють оволодінню іноземною мовою		
6	Учень у фокусі	1.3 Розвиток автономії учня	
7	Вчитель у фокусі		
8	Характеристики комунікативного навчання мови	2.1 Принципи комунікативного навчання мови	2. Підготовка до вчителювання 1
9	Характеристики комунікативного завдання		
10	Аспекти навчання граматики	2.2 Навчання граматики у контексті	
11	Можливі лексичні труднощі	2.3 Навчання лексики у контексті	
12	Прийоми подання лексичних одиниць		
13	Інтерація	2.4 Керування роботою класу	
14	Аспекти керування роботою класу		

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КЕРОВАНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Module 1 Understanding Learners and Learning Unit 1.1 Psychological Factors in Language Learning

Task Focus: Learner Types

Make sure you know the learners' names. Observe the learners and complete the table with their names. Be ready to talk about your findings in the next class.

Name	Behaviour
	takes the initiative, volunteers to answer questions, and asks questions of his/her own
	avoids answering the questions, or answers if called on by name, does not participate in class activities actively
	takes active part in pair work and group work
	is not afraid of making mistakes
	is reluctant to speak
	catches on quickly and follows explanations relatively easily
	often gets confused and frequently seeks clarification from peers

Observation summary

What have you learnt from this observation?

Task Focus: Motivational Strategies

Observe a class and monitor the teacher throughout the lesson. Tick (✓) the box if you can observe these motivational strategies. Make notes if appropriate.

Motivational strategies	✓	Notes
The teacher shares his/her own personal interest in L2 with learners		
shows learners that he/she cares about their progress		
pays attention and listens to each learner		
creates a pleasant and supportive atmosphere in the classroom		
gives learners responsibility by using small-group activities		
makes learning more stimulating and enjoyable by breaking the monotony of classroom events and using a variety of learning tasks		
makes tasks challenging		
adjusts the difficulty level of tasks to the learners' abilities and uses both demanding tasks and manageable ones		
adapts task content to the learners' natural interests		
gives equal attention to both stronger and weaker learners		
selects tasks which require learners' active participation		
explains the purpose and usefulness of a task		
draws his/her learners' attention to their strengths and abilities		
promotes cooperation and competition if appropriate		
provides learners with positive feedback (reacts to any positive contributions from his/her learners)		
offers rewards to encourage learning		
uses grades in a motivating manner, reducing as much as possible their demotivating impact.		

Observation summary

What have you learnt from this observation?

Adapted from: Dörnyei, Z. (2001) *Motivational Strategies in the Language Classroom*.
Cambridge University Press.

Task Focus: Catering for Different Learning Styles

Observe how the teacher caters for different learning styles during several lessons. Tick (✓) the instances that you observe. Make notes if appropriate.

Learning Styles	Techniques the teacher uses	✓	Notes
Visual	Charts, graphs, diagrams, and flow charts		
	Flashcards		
	Pictures and graphics		
	Maps		
	Silent reading		
	Written instructions		
	Videos		
	Other (please specify)		
Auditory	Discussion, dialogue, debate		
	Memorisation techniques		
	Reading aloud		
	Listening to recordings		
	Communication in pairs and groups		
	Other (please specify)		
Kinesthetic	Games		
	Role plays		
	Body language/gestures		
	Mime		
	Drama		
	Memorising while moving		
	Other (please specify)		

Observation summary

What have you learnt from this observation? To what extent did the observed techniques seem to help learners to learn?

Unit 1.2 Second Language Acquisition

Task Focus: Opportunities for SLA

Observe a lesson to detect opportunities for SLA provided by the teacher. Tick (✓) 'Yes' or 'No'. Then summarise your observations.

Opportunities for SLA	Yes	No	Evidence
The teacher creates contexts for communication.			
The teacher makes use of a variety of tasks and activities for engaging the learners in natural communication.			
The teacher exposes the class to authentic material (material not designed for language teaching purposes, e.g. a newspaper article, a song).			
The teacher helps the learners to be aware of their errors in spoken English.			
The teacher ensures comprehensible input during a lesson.			
The teacher creates an environment in which L2 is mostly spoken.			
The teacher works with the learners' emerging language during a lesson.			

Observation summary

What have you learnt from this observation?

Adapted from: Cadorath, J. and Harris, S. 1998. *Unplanned classroom language and teacher training*. ELT Journal, July 1998

Task Focus: SLA Boosting Activities

Observe several lessons to detect ways of encouraging SLA in the language classroom. Tick (✓) the activities you have observed in class. Then summarise your observations.

Activity	✓
Listening to an English song / poem / story etc.	
Reading/Writing an e-mail	
Communicating with a native speaker	
Reviewing a peer's essay	
Interacting with other learners in a group activity	
Playing a language game	
Watching an English film	
Taking part in a role play	
Working in pairs or small groups to discuss a problem	
Working on a project	
Creating visual support for presenting concepts	
Guessing the meaning of new words and expressions	
Brainstorming ideas	
Planning and performing sketches	
Other acquisition oriented activities	

Observation summary

What have you learnt from this observation? In what ways do these activities boost acquisition?

Unit 1.3 Developing Learner Autonomy

Task Focus: Learner in Focus

Observe a class and monitor one of the learners throughout the lesson. Tick (✓) the box if you can observe these characteristics. You will have to talk to that learner after the class in order to deal with some of the statements. Make notes if appropriate.

The learner	✓	Notes
feels good about learning English		
listens attentively		
asks questions		
volunteers to answer		
enjoys pair and group work		
learns from the teacher's corrections of mistakes		
is not afraid to ask for clarification about the teacher's instructions		
sees homework as an important part of learning		

Observation summary

What have you learnt from this observation?

Task Focus: Teacher in Focus

Observe a class and monitor the teacher throughout the lesson. Tick (✓) the box if you can observe these teacher actions. You will need to observe three or more lessons of the same teacher in order to complete this task. Provide evidence.

The teacher	☒	Evidence
splits learners into pairs and small groups	☐	
teaches learners to use aids to learning such as dictionaries and grammar books	☐	
involves learners in decision making about learning, e.g. how to form groups	☐	
offers learners choices, e.g. for homework tasks	☐	
encourages peer-assessment and self-assessment	☐	
encourages learners to study beyond the classroom, e.g. using online materials	☐	
informs learners about Internet resources for learning English	☐	
encourages learners to reflect on their own learning	☐	

Observation summary

What have you learnt from this observation?

Module 2 Preparing to Teach 1
Unit 2.1 Principles of Communicative Language Teaching

Task Focus: Features of CLT

Observe a class and tick (✓) features of CLT you notice. Provide evidence of at least three CLT features.

Feature	✓	Evidence
language as a means of communication		
teaching grammar and vocabulary in a meaningful context		
prioritising meaning over form		
focus on developing skills		
task-based learning		
focus on social and cultural issues as well as linguistic competence		
balance between accuracy and fluency		
errors treated as learning steps		
the roles of a teacher		
• monitor		
• facilitator		
• communication partner		
the roles of a learner		
• communication partner		
• active user of English		

Observation summary

What have you learnt from this observation?

Task Focus: Characteristics of a Communicative Task

Observe one of the activities in class and tick (✓) the features of a communicative task that you notice. Provide evidence.

Characteristics of a Communicative Task	✓	Evidence
Communicative purpose made clear		
Information/opinion gap created		
Communicative situation (resembling that in real life)		
Spontaneous use of English by the learners		
Authenticity of materials and of any related task		
Clear evidence of task completion		

Observation summary

Is the activity you have observed really communicative? If so, give evidence to support your opinion. If not, suggest ways to make it more communicative.

Unit 2.2 Teaching Grammar in Context

Task Focus: Aspects of Teaching Grammar

Observe several lessons and tick (✓) the box if you can observe these teacher's actions. Provide evidence.

Aspects of teaching grammar	✓	Evidence
Grammar is mostly presented in isolation		
Grammar is mostly presented in a communicative context		
The teacher uses inductive approach to teaching grammar (from examples to rules)		
The teacher uses deductive approach to teaching grammar (from rules to examples)		
The teacher encourages talk about grammar		
The teacher gives special attention to particular grammar problems of Ukrainian speakers		
The teacher ignores grammar problems of Ukrainian speakers		
The teacher drills grammar patterns intensively		

Observation summary

<p>How does a teacher integrate grammar into communicative context? How does a teacher check whether new grammar has been learnt? What are the most important things about teaching grammar that you anticipate using in your future work?</p>
--

Unit 2.3. Teaching vocabulary in context

Task Focus: Possible vocabulary difficulties

Observe a lesson, preferably one that incorporates a text (spoken or written).

- Before the lesson, ask the teacher for the text, anticipate the words that might be difficult for the learners. Make notes in the chart below.
- Find out which words or phrases the teacher considers difficult for learners. Make corresponding notes.
- During the lesson observe the learners working with the text. Complete the chart with the words the learners consider difficult.

The words that MIGHT BE difficult for the learners		The words that ARE difficult for the learners (to be filled in while observing the lesson)
from student's point of view (to be filled in before the class)	from the teacher's point of view (to be filled in before the class)	

- After the lesson, ask the learners what words were difficult for them.
- Reflect on the observed lesson in the box below.

Why do you think these words were difficult for the learners? What techniques did the teacher use to overcome the vocabulary difficulties?

Task Focus: Techniques for presenting vocabulary

Observe several lessons and tick (✓) the techniques the teacher uses for presenting vocabulary. Make notes if appropriate.

Technique	(✓)	Notes
translation		
a contextualised example		
a cline (a scale of language items that goes from one extreme to another, e.g. from positive to negative, from weak to strong)		
realia (real things that are brought to class and used as a resource)		
a synonym/antonym		
giving a definition		
visuals (photos, diagrams and drawings, flashcards)		
showing how the words are built		
miming or acting out		
a demonstration		
other (please, specify)		

Observation summary

What have you learnt from this observation? In particular, what do you need to remember when teaching vocabulary?

Unit 2.4 Classroom Management

Task Focus: Interaction*

Observe a lesson and make notes on the different kinds of interaction that take place in the classroom.

PATTERN OF INTERACTION	NUMBER OF TIMES
Teacher < -- > whole class	
Teacher < -- > individual learner	
Learner < -- > learner	
Learners working in groups	
Learner < -- > whole class	

Observation summary

What have you learnt from this observation?
Was there a variety of interaction patterns in the lesson?
Was there any time when you felt the mode of interaction was inappropriate? If so, when and why? What would you replace it with?

Task Focus: Aspects of Classroom Management*

In this observation, consider the following aspects of classroom management and add comments and responses.

Aspects of Classroom Management	Comments and Responses
1. The teacher maintained eye contact with learners. Why is this important?	
2. The teacher changed position. For what purposes?	
3. The teacher organised learners' cooperation. How did she/he do it?	
4. The teacher rearranged the seating from time to time. For what purposes?	
5. The instructions were clear. How do you know?	
6. The teacher checked that the learners had understood the instruction using ICQs (Instruction Checking Questions). Why is this important?	
7. Aids were clearly visible to all the learners.	
8. The teacher's voice was clearly audible at all times.	
9. The learners could hear each other well.	
10. The teacher was aware of learners' learning difficulties. How did she/he respond to them?	
11. What did the learners take away from the lesson? Why is this important?	
12. What did the teacher do during pair and group work? Why do you think she/he behaved in this way?	

Observation summary

What have you learnt from this observation?

* Adapted/ borrowed from *ObservationTasks: A workbook for learner teachers* by Kati Somogyi-Tóth. – 2012. This booklet accompanies the article in *TheTeacher Trainer Journal* on Page 7 of Volume 26, Number 3.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Метою виконання індивідуальних завдань є надбання студентами під час керованого спостереження вмінь та навичок самостійного розв'язування виробничих, наукових або організаційних завдань.

Підчас навчальної практики студенти мають виконати 4 індивідуальні завдання (по два в кожному семестрі), які покликані поглибити розуміння раніше вивченого на практичних заняттях навчального матеріалу (Див. Таблицю 2). Окрім того, виконання індивідуальних завдань активізує діяльність студентів, розширює їх світогляд, підвищує ініціативу і робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.

Індивідуальні завдання студент може обирати самостійно, керуючись принципами автономного навчання, або за рекомендацією викладача курсу «Методика навчання англійської мови». Зміст індивідуальних завдань конкретизується і уточнюється під час проходження практики керівниками від навчального підрозділу і бази практики.

Матеріали, отримані студентом під час виконання індивідуальних завдань, можуть в подальшому бути використаними для виконання кваліфікаційної роботи, для підготовки доповідей, статей або для інших цілей за погодженням з кафедрою та базою практики.

Таблиця 2. Індивідуальні завдання для спостереження

№ п/п	Назва завдання	Розділ модуля	Модуль Програми з методики навчання
1	Ролі вчителя	Вступ: Методика навчання англійської мови: завдання та структура курсу. Цінності та переконання щодо учіння та навчання	
2	Учне чи вчителе-центрований урок?	Вступ: Методика навчання англійської мови: завдання та структура курсу. Цінності та переконання щодо учіння та навчання	
		1.3 Розвиток автономії учня	1. Розуміння учнів та процесу учіння
3	Використання дошки	2.4 Керування роботою класу	2. Підготовка до вчителювання 1
4	Мовлення вчителя		

Зразки індивідуальних завдань для керованого спостереження:

Introduction

Task Focus: Teacher Roles

Observe a class and monitor the teacher throughout the lesson. Tick (✓) the box if you can observe these teacher roles. Make notes if appropriate.

Role	✓	What does the teacher do?
Manager		
Organiser		
Partner		
Assessor		
Motivator		
Facilitator		
Tutor		
Observer		
Guide		
Language expert		

Observation summary

What have you learnt from this observation?

Introduction/ Unit 1.3 Developing Learner Autonomy

Task Focus: Learner or Teacher-Centred Classroom?

Observe the lesson and complete the chart. Put a tick (✓). You may tick both columns in some cases.

In the English classroom, who	teacher	learners
chooses the topic?		
selects activities?		
prepares teaching materials?		
prepares activities/tasks?		
talks more?		
asks questions?		
answers questions?		
explains the rules?		
corrects mistakes?		
assesses learners' achievements?		
checks homework?		
gives instructions?		
makes pairs and groups?		

Observation summary

What have you learnt from this observation?

Unit 2.4 Classroom Management

Task Focus: Using the Board*

See how the teacher uses the board and add comments.

	Your Notes
1. Was the board visible for all? Was the layout clear? (Did it appear overcrowded/ disorganised?)	
2. Was the board used to highlight the new language effectively?	
3. For what purposes did the teacher use the board?	
4. What did the learners write down from the board?	
5. In your opinion, was the board used too much, too little or just right? Give your reasons.	

Observation summary

What have you learnt from this observation?

Unit 2.4 Classroom Management

Task Focus: Teacher Talk*

Observe the following characteristics of the teacher's talk in the classroom. Put a tick (✓) in the corresponding box. Make notes of specific examples.

	✓	Examples
Amount of Teacher Talking Time		
Speed of speech		
Use of voice, e.g. varying the volume, intonation, etc.		
The level of language		
Creating opportunities for learners to talk		
Use of L2/L1		
Clarity of instructions		
Checking understanding		

Observation summary

What have you learnt from this observation for your own future teaching?
--

* Зразки завдань взяті з ресурсу: Observation Tasks: A workbook for student teachers by Kati Somogyi-Tóth. – 2012. This booklet accompanies the article in The Teacher Trainer Journal on page 7 of Volume 26, Number 3.

ЕКСКУРСІЇ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

На початку практики керівники практики від навчального підрозділу та бази практики спільно планують і проводять *ознайомлювальні екскурсії* з метою надбання студентами найбільш повної уяви про базу практики, її структуру, взаємодію її окремих підрозділів, діючу систему управління. Кількість годин, що відводяться на екскурсії для студентів, не повинна перевищувати шести годин на весь термін практики. Для проведення екскурсій необхідно залучати найбільш кваліфікованих працівників і співробітників бази практики.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Для успішного виконання завдань навчальної практики студентам рекомендується опрацювати таку основну навчальну літературу:

Harmer, J. (2007) *The Practice of English Language Teaching*. Pearson Longman.

Observation Tasks: A workbook for student teachers by Kati Somogyi-Tóth. – 2012. This booklet accompanies the article in *The Teacher Trainer Journal* on page 7 of Volume 26, Number 3.

Richards, J. C. (2015) *Key Issues in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press

Ur, P. (2012) *A Course in English Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press. 2nd edition.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Практика є важливим компонентом професійно-методичної підготовки майбутнього вчителя англійської мови. Навчальна практика на другому курсі є першим етапом набуття студентами шкільного досвіду, зокрема керованого спостереження за роботою учителя та учнів на уроках англійської мови. Студенти проходять практику без відриву від навчального процесу – 1 раз на два тижні (один повний день мінімум 4 аудиторні години) упродовж 3-го і 4-го семестрів.

На початку практики студентам повинні бути дані чіткі і конкретні рекомендації про те, що і як вони повинні зробити для виконання програми з практики, а саме:

- вони мають знати в якому загальноосвітньому навчальному закладі проходитиме їхня практика, її тривалість і специфіку проведення
- хто буде їхніми керівниками практики від навчального підрозділу та бази практики
- вони мають бути ознайомлені зі змістом програми практики, формами та методами поточного та підсумкового контролю, критеріями оцінювання результатів практики
- студенти повинні бути забезпечені практичними та індивідуальними завданнями, формами для ведення спостереження та узагальнення набутого досвіду
- вони мають пройти інструктаж з питань охорони здоров'я та життя на місці проходження практики.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Хід виконання студентами програми навчальної практики здійснюється за допомогою поточного і підсумкового форм контролю. Методами поточного контролю є: щоденник з практики (ведеться на базі практики (див. Додаток В)); практичні завдання керованого спостереження (виконуються на базі практики, а їх результати обговорюються у навчальному підрозділі). Основним методом підсумкового контролю є підсумковий звіт з практики.

Поточний контроль виконання студентом програми навчальної практики (практичних завдань керованого спостереження та індивідуальних завдань) здійснює викладач під час занять з методики навчання англійської мови впродовж навчального року. Контроль за веденням щоденника з практики здійснює керівник-методист бази практики та керівник-методист навчального підрозділу.

Підсумковий контроль виконання студентом програми навчальної практики (участь студента у запланованих заходах, виконання ним підсумкового звіту з практики) здійснює керівник-методист з навчальної практики підрозділу.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Підсумковий звіт з практики повинен відповідати наступним вимогам:

- обсяг звіту – 2-3 сторінки А4
- мова звіту – англійська
- оформлення звіту – звіт повинен бути набраний на комп'ютері, Word.doc, Arial 12, міжрядковий інтервал 1,5; мати наскрізну нумерацію сторінок; аркуші звіту повинні бути зшиті.
- Основні розділи:
  - опис бази практики (опис повинен бути коротким, без дослівного переписування матеріалів баз практики – історії бази, технічних описів тощо)
  - опис роботи (повинен містити конкретну інформацію про роботу, особисто виконану студентом та отриманий ним досвід)
  - зібрані матеріали (портфоліо усіх практичних та індивідуальних завдань виконаних студентом).

Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики і підготовки звіту, студентам в кінці практики відводиться 2-3 дні. Звіт перевіряється і затверджується керівником практики від бази і навчального підрозділу.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумкова оцінка з навчальної практики виставляється керівником практики навчального підрозділу за шкалою ECTS і враховується на рівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента.

Оцінка з практики складається з таких компонентів:

Компонент	Критерії оцінювання	Ваговий коефіцієнт (%)
1. Участь у запланованих заходах	Усі заходи відвідані (настановча нарада, інструктаж по техніці безпеки, спостереження уроків, ознайомлювальні екскурсії, нарада з підведення підсумків практики)	10
2. Виконання практичних завдань	Усі практичні завдання виконані; завдання виконані з урахуванням змісту відповідного розділу навчальної програми курсу, в установлені терміни, студент брав активну участь в обговоренні отриманих результатів спостереження під час практичних занять	50
3. Виконання індивідуальних завдань	Усі індивідуальні завдання виконані; завдання виконані з урахуванням змісту відповідного розділу навчальної програми курсу, в установлені терміни	20
4. Підсумковий звіт з практики	Звіт містить усі необхідні компоненти, належно оформлений, грамотно написаний, поданий в установлений термін, узагальнює зібрані матеріали та отриманий досвід.	20
Всього		100

Підсумки практики підводяться в кінці 4-го семестру керівником практики навчального підрозділу на нараді з підведення підсумків навчальної практики.

З метою покращення організаційно-методичного забезпечення навчальної практики студенти подають керівнику практики навчального підрозділу відгук про практику (заповнений опитувальник (див. Додаток Г)).

ДОДАТКИ

Додаток А: Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) 035 Філологія (Мова і література (англійська))	Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		2-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-4-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 0 год. самостійної роботи студента – 3 год	Освітній ступінь: Бакалавр	Лекції	
		год.	
		Практичні, семінарські	
		Самостійна робота	
		3 сем. – 32 год.	год.
		4 сем. – 34 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		24 год.	
		Вид контролю:	
3 сем – залік			
4 сем – залік			

Додаток Б: Розклад навчальної практики (кероване спостереження)*

для студентів 2-го курсу спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) / 035 Філологія (Мова і література (англійська))

3-й семестр 2016/2017 навчального року:

- 09.09 – настановна конференція (на базі підрозділу),
- 14.09 – ознайомлення з базою практики; проходження інструктажу з техніки безпеки,
- 21.09, 12.10, 26.10, 16.11, 23.11, 07.12, 14.12 – виконання завдань керованого спостереження та індивідуальних завдань.

4-й семестр 2016/2017 навчального року:

- 15.02, 01.03, 15.03, 05.04, 19.04, 03.05, 17.05, 24.05 – виконання завдань керованого спостереження та індивідуальних завдань,
- 25.05–04.06 – підготовка звіту про навчальну практику,
- 14.06 – конференція з підведення підсумків навчальної практики (на базі підрозділу).

Факультетський керівник-методист

Завідувач кафедри англійської філології

Декан факультету іноземних мов

доцент І.М. Романишин

професор Я.В. Бистров

доцент Я.Т. Билиця

*зразок

Додаток Г: Інструкція №1

З охорони праці і безпеки життєдіяльності студентів-практикантів та основні правила поведінки під час навчально-виховного процесу у приміщенні та на території навчального закладу-бази практики

I. Загальні положення

- 1.1. Інструкція з безпеки життєдіяльності та основні правила поведінки студентів під час проходження навчальної/ виробничої практики в навчальному закладі-базі практики та на його території поширюється на всіх учасників навчально-виховного процесу під час перебування в навчальному закладі та на його території.
- 1.2. Інструкцію розроблено відповідно до «Положення про організацію роботи з охорони праці» учасників навчально-виховного процесу, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001 №563.
- 1.3. Всі учасники навчально-виховного процесу повинні знати основні правила поведінки в приміщенні і на території навчального закладу та правила поведінки і надання першої (долікарської) допомоги при характерних ушкодженнях.

II. Вимоги безпеки перед початком роботи

Вимоги безпеки життєдіяльності та основні правила поведінки студентів-практикантів під час навчально-виховного процесу в приміщенні навчального закладу та на його території

- 2.1. Під час перебування в навчальному закладі та на його території чітко виконувати правила безпеки життєдіяльності: не бігати, не кричати, не влаштовувати метушливого, неконтрольованого руху та рухливих ігор, що можуть призвести до падіння та травмування.
- 2.2. Бути обережним у найбільш травмонебезпечних місцях – уважно та спокійно спускатися й підійматися сходами, перебувати й пересуватися у вузьких коридорах, бути обережним у туалетах, приміщенні гардеробу, де наявні травмонебезпечні гачки, не підходити до вікон, не перехилятися через перила на сходах, не стояти біля дверей кабінетів (їх можуть раптово відчинити) не чіпати скляні двері в коридорах не ховатися за ними – ці двері призначені для затримання проникнення диму й вогню у разі пожежі, вони найбільш травмонебезпечні.
- 2.3. Мати змінне взуття на низькому стійкому підборі. Студенткам категорично заборонено носити травмонебезпечне взуття на високих підборах, підборах-шпильках для попередження падіння та травмування. Обережно пересуватися щойно помитою або намастикованою підлогою, щоб не впасти та не травмуватися.
- 2.4. Не одягати на практику дорогих прикрас, мати короткий манікюр, щоб запобігти ушкодженню, втрат цінних речей. Якщо ви прийшли у школу з цінними речами (мобільний телефон, гаманець із грошима, прикраси тощо), то тримати їх слід постійно при собі, не передавати іншим і не залишати без нагляду.

2.5. Категорично заборонено користуватися мобільним телефоном під час уроків у кабінетах, коридорах, інших приміщеннях навчального закладу. Якщо вам потрібно зробити дзвінок – слід спуститися на перший поверх у вестибюль та здійснити його у зазначеному місці.

2.6. Категорично заборонено перебувати у навчальному закладі з колючо-ріжучими предметами (ножі, голки тощо). Якщо є потреба наявності ножиць, то користуватися ними слід обережно, попередньо прослухавши інструктаж із охорони праці і безпеки життєдіяльності.

2.7. Категорично заборонено кидати будь-які предмети з метою передачі іншим учасникам навчально-виховного процесу на сходах із метою попередження травм.

2.8. З метою попередження отруєнь кожен студент повинен мати, ідучи на практику, запас кип'яченої питної води.

2.9. Заборонено вживати зафарбовані напої (фанту, колу тощо), продукти швидкого харчування (чіпси, сухарики тощо) та жувальні гумки, щоб не бути поганим прикладом для учнів та з метою попередження ушкоджень шкільного майна, особистих речей учасників навчально-виховного процесу. Чітко дотримуватися санітарно-гігієнічних норм, мати засоби особистої гігієни, регулярно мити руки перед уживанням їжі, до й після відвідування туалетних кімнат.

2.10. До уроків, які проводяться в кабінетах підвищеної небезпеки – в майстернях, кабінетах інформатики, фізики, хімії, приступати тільки після прослуханого інструктажу та з його дозволу.

2.11. Уважно та спокійно користуватися виделками, скляним посудом та іншими приборами в їдальні, використовувати їх тільки за призначенням.

III. Вимоги безпеки життєдіяльності та основні правила поведінки студентів-практикантів під час проведення перерв та прогулянок упродовж навчального дня

3.1. Вимоги безпеки перед початком перерви та прогулянки:

3.1.1. Чітко визначити місце перебування класу на перерві.

3.1.2. Повторити з учнями правила безпеки життєдіяльності під час проведення перерви та прогулянки.

3.1.3. Виконувати всі розпорядження заступника директора з виховної роботи або наставника класу.

3.2. Вимоги безпеки під час проведення перерв і прогулянок упродовж навчально-виховного періоду в робочі дні, у вихідні та святкові дні

3.2.1. Під час перерви учні повинні перебувати біля вчителя, або вихователя.

3.2.2. Виконувати вимоги внутрішнього розпорядку та режиму навчального закладу.

3.3. Вимоги безпеки під час організації прогулянки учнів/ вихованців на території навчального закладу:

- слід дотримуватися правил безпеки та вимог режиму навчального закладу;
- мати обов'язкове взуття та одяг відповідно з погодними умовами;

- у разі снігових опадів, заборонені ігри в сніжки, катання на ковзанах і катках для запобігання падінь і травм;
- під час перебування на подвір'ї не можна бігати, штовхатися та влаштовувати безсистемний рух, не провокувати словами, жестами агресивну поведінку інших, яка може призвести до бійки;
- під час прогулянки учні повинні перебувати біля вчителя, або вихователя, не розмовляти з незнайомими людьми. У разі непередбачуваної ситуації учням слід відразу звернутися до вчителя, або вихователя і у жодному разі не підходити до тварин або незнайомих людей, не вступати з ними в контакт. Особисті речі, для попередження їх пропажі, залишати при собі, не передавати їх нікому – ні однокласникам, ні незнайомим людям.

3.4. Вимоги безпеки після закінчення перерв та прогулянки

3.4.1. Вишикувати учнів для остаточної перевірки їх наявності при поверненні з перерви та прогулянки.

3.4.2. Учням заборонено без дозволу вчителя або вихователя заходити до навчального кабінету, майстерні, спортивного залу або їдальні.

3.4.3. Під час навчальних занять у кабінетах підвищеного рівня небезпеки (інформатики, фізики, хімії, спортивного залу, майстернях) приступати до занять тільки після проведеного відповідного інструктажу. Не можна заходити й виходити з названих об'єктів без дозволу вчителя.

3.4.4. Під час навчальних занять учням слід чітко виконувати вказівки вчителя. Без дозволу не підходити до наочних посібників, а в спортивному залі і на спортивних майданчиках – до спортивного інвентаря. На території навчального закладу бути особливо обережним – рухатися повільно та спокійно, щоб не поранитися камінням, битим склом, не впасти у відкритий люк тощо. **Учням заборонено йти із заняття самостійно, з будь-яких причин.**

ІУ. Вимоги до безпеки життєдіяльності студентів-практикантів при проведенні масових заходів на базі навчального закладу (актовій та спортивній залах і вестибюлі, а також на території навчального закладу)

4.1. Вимоги безпеки життєдіяльності студентів-практикантів перед проведенням масових заходів з учнями на базі навчального закладу, а також на його території

4.1.1. Перед проведенням масових заходів на базі навчального закладу, а також його території у відповідному наказі слід визначити відповідальну особу, дату, час і місце проведення відповідних інструктажів та безпосередньо заходу.

4.1.2. Керівнику заходу, відповідно до наказу, вивчити правила безпеки учнів та план їх евакуації в разі надзвичайної ситуації.

4.1.3. Учасникам заходу слід чітко виконувати вказівки керівника заходу, вчителя/ вихователя або іншої відповідальної особи відповідно до наказу. Без їх дозволу не можна заходити або виходити з приміщення, у якому відбувається захід.

4.1.4. Керівнику заходу необхідно перевірити наявність засобів пожежогасіння, наявність аптечки, присутність медичного працівника, членів ДПД та наявність двох відкритих виходів, в тому числі одного аварійного.

4.2. Вимоги безпеки життєдіяльності та правила поведінки студентів-практикантів під час проведення масових заходів на базі навчального закладу, а також на його території

4.2.1. Під час проведення масових заходів у навчальному закладі слід перебувати у місці, зазначеному вчителем, наставником або керівником заходу.

4.2.2. Під час проведення масових заходів потрібно поводитися пристойно, уважно слухати промовців. Якщо проводяться розважальні конкурси або вікторина з залом, не зіскакувати з місця, а чекати запрошення на сцену.

4.2.3. Після закінчення масового заходу залишати своє місце й виходити із приміщення слід тільки за вказівкою вчителя, вихователя або керівника заходу, не створювати, при цьому натовпу і штовханину.

4.2.4. Заборонено вибігати з приміщення, штовхатися під час виходу з приміщення, в якому відбувався захід.

4.3. Вимоги безпеки життєдіяльності та правила поведінки студентів-практикантів після проведення масових заходів на базі навчального закладу, а також на його території

4.3.1. З дозволу вчителя, вихователя, або керівника заходу вийти з приміщення, де проходив масовий захід, та проінформувати вчителя, або вихователя групи про закінчення заходів і в подальшому діяти відповідно до їх вказівок.

V. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У разі виникнення аварійної ситуації під час проведення масового або спортивно-масового заходу слід негайно повідомити чергового вчителя, вихователя або посадову особу, яка зазначена у наказі.

5.2. Потрібно правильно оцінити ситуацію і діяти в руслі інструкції з порядку дій працівників і учнів на випадок аварійної ситуації та вимог цієї інструкції. Негайно залишити аварійно-небезпечне місце після виконання наступних дій:

5.2.1. У разі відключення електроенергії терміново повідомити про це вчителя, вихователя або керівника навчального закладу.

5.2.2. У разі аварії в системі водопостачання чи каналізації необхідно терміново повідомити про це вчителя, вихователя або керівника навчального закладу.

5.2.3. У разі виникнення пожежі (чи загоряння) необхідно повідомити про це вчителя, вихователя або керівника навчального закладу, які повинні евакуювати дітей з приміщення відповідно до плану евакуації і разом з іншими працівниками, за допомогою первинних засобів пожежогасіння, ізолювати джерело вогню, а при неможливості це зробити негайно повідомити пожежну охорону за телефоном 101.

5.2.4. У разі травмування працівника закладу або дитини (учня, вихованця) необхідно надати їм першу долікарську допомогу і якнайшвидше відправити потерпілого до медпункту школи або автомашиною швидкої медичної допомоги до медичного закладу та сповістити про це безпосереднього керівника навчального закладу та службу охорони.

Додаток Д: Відгук про практику

Guided Observation Practice Feedback

Thank you very much for taking the time to give us your feedback on this Guided Observation Practice (GOP). Remember – this is an anonymous questionnaire and your name will not be recorded or made known.

Please indicate (+) how far you agree or disagree with the following statements:

	strongly agree	agree	neither agree nor disagree	disagree	strongly disagree
The GOP suited my learning needs.					
The GOP was well organised.					
The university supervisor was available for me when I needed help.					
The university supervisor's support was on professional level.					
The feedback I received from the university supervisor was helpful.					
The methodology teacher's support was on professional level.					
The feedback I received from the methodology teacher was helpful.					
The school supervisor was available for me when I needed help.					
The school supervisor's support was on professional level.					
I felt supported by other members of this GOP.					

2. How challenging did you find the Guided Observation Practice?

too challenging	more challenging than I expected	just right	less challenging than I expected	not challenging enough

3. Overall, how satisfied were you with your experiences during the completion of this GOP?

very satisfied	satisfied	dissatisfied	very dissatisfied

4. What were the main strengths of the Guided Observation Practice?

---

5. Please tell us **one** thing you would change about the Guided Observation Practice?

---

6. How has your attitude to learning and teaching changed as a result of this GOP?

---

7. Please use this space to add any other comments you would like to make:

Програма навчальної практики (кероване спостереження)

Навчальне видання

для спеціальностей 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)),

035 Філологія (Мова і література (англійська))

Розробник: Романишин І.М.

В авторській редакції

Комп'ютерний набір – І.М. Романишин